

Unitat de Recerca Egiptològica (URE)

Poder i simbologia religiosa a l'Antic Egipte

Direcció: Dr. Lucas Baqué Manzano i Dr. Salvador Costa Llerda

Presentació

A començaments del IV^{rt} mil·lenari a. de J.C., es desenvoluparen a la vall del Nil les primeres formes d'organització política i social que donarien lloc, cap al 3100, a la formació d'un Estat unificat sota la figura d'un monarca "absolut". Dins la mentalitat dels antics egipcis, la figura d'aquest sobirà es trobava envoltada d'un seguit de components simbòlics que el proclamaven com un déu entre els mortals. D'aquesta relació íntima entre el poder i el símbol sorgiria, en última instància, el factor clau que permetria la cohesió de la societat egípcia dins un tot. Efectivament, l'estudi de les fonts antigues ens suggereix que el monarca era l'encarnació d'un poder integrat, l'hereu d'una nissaga de déus que es perdia en l'origen dels temps. El propi significat de la paraula «faraó» («la casa gran»), terme que apareixerà al llarg del Regne Nou, ens orienta, des d'un pla simbòlic, envers aquesta unitat suprema que constituïa la societat egípcia sota el mandat del seu rei.

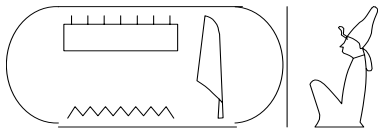
L'Estat, en definitiva, entès com a un cosmos d'abast universal, es trobava íntimament lligat a un territori, és a dir, a un espai físic, considerat sagrat, del que formaven part el riu Nil i la fèrtil terra de la vall, delimitat a l'Orient per les carenes muntanyoses del desert Àrab, i a l'Occident per les sorrenques planures del desert Líbic. Mes enllà d'aquest espai, simbòlic i, tanmateix, real, s'estenia l'oceà primordial (el *Nun*), superfície líquida en el si de la qual el demiürg es manifestà donant inici a tota forma de vida.

Ambdós conceptes, poder i símbol, formen part, doncs, d'un mateix nucli, dues dimensions d'una realitat: la monarquia, considerada pels antics egipcis com el principi de veritat (*Maat*), damunt el qual se sustentava l'ordre de tot l'univers. No en va i gracies a ella també és garantia la continuïtat amb el passat, la integritat territorial, l'estabilitat i, en definitiva, la prosperitat del país. Aquests eren els fonaments d'una elaborada ideologia, manifestada sota un conjunt de símbols, elements que, tot seguint la definició donada per Goethe, «transformaven el fenomen en idea, i la idea amb una imatge». Un elaborat resultat intel·lectual sorgit d'una, volguda, confusió-integració entre els àmbits temporal i espiritual.

Objectius

1.- *Analitzar:*

- El món egipci des de la perspectiva d'un model social, polític i religiós encaminat a mantenir l'equilibri universal entre dues forces contràries i constantment en lluita: l'ordre i el caos.
- Els símbols que justificaven una ideologia fonamentada en la noció de monarca diví.
- El tractament iconogràfic utilitzat pels antics egipcis per definir la seva pròpia identitat al voltant d'un medi físic i cultural.
- El desenvolupament d'un model d'Estat al llarg de la història egípcia.
- Els vestigis materials d'una de les civilitzacions més emblemàtiques del món antic.

2.- *Distingir i interpretar:*

- Les principals fonts escrites.
- El diferent tractament iconogràfic.
- Els símbols ideològics fonamentals.

3.- *Valorar i impulsar:*

- Els recursos que proporciona la tecnologia per a un millor coneixement de l'arqueologia i les fonts egípcies.
- La necessitat de conservació d'un patrimoni històric en perill.

Continguts

- Delimitació de conceptes historiogràfics.
- La Història de l'antic Egipte, cronologia, períodes i dinasties.
- Historiografia i fonts documentals.
- Medi físic i cultural.
- El paisatge geogràfic i simbòlic, com a origen d'una identitat.
- Nocions i mentalitats: la sacralitat del territori egipci.
- El poder polític i religiós a l'antic Egipte.
- El funcionament social i administratiu: Residència i Capital.
- El concepte de domini territorial.
- Iconografia i iconologia egípcies.
- Cosmologia d'un territori: els diferents sistemes cosmogràfics egipcis.
- La noció de divinitat: politeisme, henoteisme.
- Els festivals dins la regeneració dels cosmos.
- El rei com a garant de *Maat*: monarquia, aspecte humà i diví del rei
- Déus, homes i guerrers: el poder reial i la seva transmissió.

Projectes

URE-P001: Els temples de Ramesses II a la Baixa Núbia.

Ramesses II és, sens cap mena de dubte, un dels faraons més coneguts de la història d'Egipte. Del seu immens llegat, després d'un llarg regnat de 67 anys, hi destaquen els temples construïts a la Baixa Núbia. Dins aquest vast programa arquitectònic i iconogràfic, ja iniciat durant la seva corregència amb el seu pare Seti I, s'hi observa una clara tendència vers un increment del paper diví del monarca. Un dels resultats de la seva fusió mística amb el déu solar Re fou l'edificació d'un seguit de recintes culturals emplaçats en aquest territori nubia conegut com Uauat (*vegeu plànol*).

En el present projecte analitzem el tractament iconogràfic rebut per la figura de Ramesses II dins els quatre principals santuaris: gran temple d'Abu Simbel i els temples de Derr, Wadi el-Sebua i Gorf Hussein.

URE-P002: Reconstrucció iconogràfica de la porta monumental d'Osorcó II (dinastia XXII)

La porta monumental d'Osorcó II a Bubastis és un dels pocs llegats que ens ha arribat sobre la festa Sed, ritual a través del qual el monarca egipci renovava les seves forces vitals per tal de garantir l'ordre còsmic a Egipte. El present projecte tracta de recuperar aquelles parts malmeses dels relleus, tot mirant de reconstruir-los en el seu context original.